

महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य
अकादमीच्या सन २०२३-२४ या वर्षाच्या
पुरस्कार घोषित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग,
शासन निर्णय क्र. हिंसाअ ७०२४ (१३)/प्र.क्र.५८/सां.का.४
मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक: ५ मार्च, २०२४

- संदर्भ :-** १) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. हिंसाअ ७०१९ (१४)/प्र.क्र.१८८/सां.का.४, दि. १८ सप्टेंबर, २०१९.
२) पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, शासन निर्णय क्र. हिंसाअ ७०२२/प्र. क्र.४७१/सां.कां.४, दि.१६ जानेवारी, २०२३.
३) शासन निर्णय क्र. हिंसाअ ७०२२/प्र. क्र.४७१/सां.कां.४, दि. ६ एप्रिल, २०२३.
४) सहसंचालक यांचे पत्र क्र. जा.क्र./मराहिंसाअ/१८८-१८९/२०२४, दि. ७/०२/२०२४.

प्रस्तावना :-

हिंदी भाषेच्या प्रचार- प्रसारासाठी महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य अकादमीची उपनिर्दिष्ट क्र १ अन्वये नियमावली निर्गमित करण्यात आलेली आहे. या नियमावलीनुसार महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य अकादमीच्या योजनांपैकी पुरस्कार योजना ही अत्यंत महत्त्वपूर्ण योजना असून सदर योजनेन्वये हिंदी साहित्य क्षेत्रात मोलाचे कार्य व भरीव कामगिरी योगदान देणाऱ्या साहित्यिकांना तसेच प्रतिवर्षी उत्कृष्ट वाङ्मय निर्मितीकरिता लेखकांना उत्तेजन देण्यासाठी पुरस्कार देऊन सन्मानित करण्यात येते. त्या अन्वये महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य अकादमीद्वारे सन २०२३-२४ या वर्षाकरिता निवडण्यात आलेल्या पुरस्कारार्थी व पुरस्कारांच्या रक्कमेस मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

या शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य अकादमीच्या २०२३-२४ या आर्थिक वर्षातील पुरस्कारार्थी व संबंधित पुरस्कारांची रक्कम रु. १४,८६,०००/- (अक्षरी चौदा लाख शहाऐंशी हजार फक्त) या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे. (पुरस्कारार्थी व पुरस्कारांची रक्कम बाबतचा सविस्तर तपशिल सोबतच्या विवरणपत्र - अ मध्ये दर्शविण्यात आलेला आहे).

२. सदरचा खर्च हा मागणी क्र.झेडडी-२ प्रधानलेखाशीर्ष-२२०५ कला व संस्कृती, १०२ कला व संस्कृती यांचे प्रचालन (०८) (०१) हिंदी अकादमीची आस्थापना (कार्यक्रम) (२२०५ १६८८) ०५ - बक्षिसे या लेखाशिर्षाखाली सन २०२३-२४ या आर्थिक वर्षी उपलब्ध असलेल्या अनुदानातून “सशर्त” मंजूर करण्यात येत आहे.
३. यासाठी, सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य हिंदी, सिंधी, गुजराती साहित्य अकादमी यांना नियंत्रण अधिकारी तसेच आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.
४. सदर खर्चास वित्त विभाग शासन निर्णय क्र. विअप्र-२०१३/प्र.क्र.३०/विनिमय, भाग-२, दि. १७ एप्रिल, २०१५, उपविभाग ३, नियम क्र. २७ (२) अ. नुसार प्रशासकीय विभागास प्राप्त अधिकारानुसार मान्यता देण्यात येत आहे.
५. सदर प्रस्तावास वित्त विभाग शासन परिपत्रक क्र अर्थसं-२०२२/प्र.क्र.४३/अर्थ - ३, दि.०४ एप्रिल, २०२२ मधील परिच्छेद क्र.०७ आणि सोबतच्या परीशिष्टातील अ.क्र. ०९ मधील मुद्दे क्र. १, २, ३, ४ व ८ ची पूर्तता होत असून उर्वरित सर्व परिच्छेद व परीशिष्टातील उर्वरित अटी या प्रकरणी लागू होत नाहीत.
६. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्र. २०२४०३०५१३२७०७२२२३ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजिटल स्वाक्षरीने सांक्षातिक करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(नंदा राऊत)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मंत्री, सांस्कृतिक कार्य यांचे खाजगी सचिव
२. प्रधान सचिव, पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य, यांचे स्वीय सहाय्यक
३. उप सचिव यांचे स्वीय सहाय्यक (सां.का.), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
४. सहसंचालक, महाराष्ट्र राज्य हिंदी, सिंधी, गुजराती साहित्य अकादमी, ओल्ड कस्टम हाऊस, विकास विभाग इमारत, शहिद भगतसिंग मार्ग, मुंबई ४०० ००१
५. कक्ष अधिकारी (अर्थसंकल्प), पर्यटन व सांस्कृतिक कार्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. अधिदान व लेखा अधिकारी, मुंबई

७. निवासी लेखा परीक्षा अधिकारी, मुंबई
८. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) १ - महाराष्ट्र, मुंबई
९. महालेखापाल (लेखा परीक्षा) २ - महाराष्ट्र, नागपूर
१०. महालेखापाल (लेखा अनुज्ञेयता) १ - महाराष्ट्र, मुंबई
११. महालेखापाल (लेखा अनुज्ञेयता) २ - महाराष्ट्र, नागपूर
१२. निवड नस्ती, सां. का. ४

महाराष्ट्र राज्य हिंदी साहित्य अकादमी, मुंबई
विवरणपत्र - अ

सन २०२३-२४			
अ.क्र.	पुरस्काराचे नाव	पुरस्कार विजेत्यांची नावे	रक्कम
अ) अखिल भारतीय सन्मान जीवन गौरव पुरस्कार			
१	महाराष्ट्र भारती अखिल भारतीय हिंदी सेवा पुरस्कार	श्री आचार्य उदयन मीमांसक	रु.१,००,०००
२	डॉ. राममनोहर त्रिपाठी अखिल भारतीय हिंदी सेवा पुरस्कार	डॉ. राम बोध पाण्डेय	रु.१,००,०००
ब) राज्य स्तरीय सन्मान जीवन गौरव पुरस्कार			
१	छत्रपती शिवाजी महाराज राष्ट्रीय एकता पुरस्कार	श्री संजय भारद्वाज	रु. ५१०००
२	साने गुरुजी राष्ट्रीय एकता पुरस्कार	श्री सुरेशचंद्र मिश्र	रु. ५१०००
३	पद्मश्री अनंत गोपाल शेवडे हिंदी सेवा पुरस्कार	श्री कृष्णचंद्र दुबे	रु. ५१०००
४	डॉ. उषा मेहता हिंदी सेवा पुरस्कार	श्रीमती संध्या पांडेय	रु. ५१०००
५	गजानन माधव मुक्तिबोध मराठी भाषी हिंदी लेखक पुरस्कार	डॉ गणपत राठोड	रु. ५१०००
६	कांतीलाल जोशी इतर हिंदी भाषी हिंदी लेखक पुरस्कार	डॉ. नीला बोर्वणकर	रु. ५१०००
७	व्ही शांताराम ललित कला हिंदी विशिष्ट सेवा पुरस्कार	श्री कुलदीप कुमार श्रीवास्तव	रु. ५१०००
८	सुब्रमण्य भारती हिंदी सेतु विशिष्ट सेवा पुरस्कार	श्री अतुल कुमार अग्रवाल	रु. ५१०००

सन २०२३-२४				
क) विधा पुरस्कार				
१. संत नामदेव पुरस्कार (काव्य)				
अ.क्र.	पुरस्कार विजेत्यांची नावे	पुस्तकाचे नाव	श्रेणी	रक्कम
१	श्रीमती सुधा झालानी	अंतर्मन से	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ उमेशचन्द्र शुक्ल	माटी की आवाज़	रजत	रु. १२५००
	श्री संतोष कुमार झा	फूल, कलम और बंदूक	रजत	रु. १२५००
३	श्री प्रकाश केवडे	काव्य पद्म	कांस्य	रु. ११०००
२. जैनेन्द्र कुमार पुरस्कार (उपन्यास)				
१	श्री राकेश त्रिवेदी	CIU क्रिमिनल्स इन यूनिफॉर्म	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	श्री शशि दुबे	इच्छामृत्यू	रजत	रु. २५०००
३	श्रीमती ममता सिंह	अलाव पर कोख	कांस्य	रु. ११०००
३. मुंशी प्रेमचंद पुरस्कार (कहानी)				
१	श्री मनोज कुमार गोयल	बकरे की आत्मकथा	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	श्री सुरेंद्र प्रसाद दीनानाथ सिंह	चौराहा	रजत	रु. २५०००
३	श्री धन्यकुमार बिराजदार	लॉकडाउन	कांस्य	रु. ११०००
४. आचार्य रामचंद्र शुक्ल पुरस्कार (निबंध)				
१	डॉ. रोचना भारती	साहित्य-संस्कृति-प्रवाह	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	श्री सुबोध मिश्र	लगन से गगन तक	रजत	रु. २५०००
३	श्रीमती शीतल कोकाटे	मंथन	कांस्य	रु. ११०००
५. आचार्य नंददुलारे वाजपेयी पुरस्कार (समीक्षा)				
१	डॉ राजेन्द्र श्रीवास्तव	सृजन का उत्सव	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ. रमेश संभाजी कुरे	आदिवासी साहित्य बिरसा मुंडा	रजत	रु. २५०००
३	प्रो. सुर्यकांत आमलपुरे	संत रविदास: सृजन के आलोक में	कांस्य	रु. ११०००
६. मामा वरेरकर पुरस्कार (अनुवाद)				
१	श्री प्रशांत डिगणकर	पाषाण	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ. उमा केवळराम-देशमुख	तारी	रजत	रु. १२५००
	प्रो. अरुणकुमार पाटील	बहिणाबाई के गीत	रजत	रु. १२५००
३	प्रो. जिभाऊ मोरे	महात्मा बसवेश्वर और बोधिसत्व बाबासाहेब डॉ. आंबेडकर	कांस्य	रु. ११०००

७. होमी जहांगीर भाभा पुरस्कार (वैज्ञानिक तकनीकी)				
१	डॉ. आनंदी सिंह रावत	हम, बच्चे और उनका मनोविज्ञान	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	श्री भारत खुशालानी	कुतूहल	रजत	रु. २५०००
३	डॉ. रमेश यादव	प्रोद्योगिकी बैंकिंग और हिंदी	कांस्य	रु. ११०००
८. पं.महावीर प्रसाद द्विवेदी पुरस्कार (हिंदी भाषा संबंधी लेखन)				
१	डॉ. भाऊसाहेब नवले	वैश्रीकरण एवं हिंदी का रोजगारोन्मुख परिदृश्य	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ. सपना तिवारी	विदर्भ में हिंदी शिक्षण: दशा और दिशा	रजत	रु. २५०००
३	डॉ. विकास पाटील	राजभाषा में सरकारी रोजगार के अवसर	कांस्य	रु. ११०००
९. विष्णुदास भावे पुरस्कार (नाटक)				
१	श्री अरुण प्रकाश मिश्रा "अनुरागी"	हंसमुख लीला	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ. संतोष मोटवानी	बुद्धिजीवी तथा अन्य नाटक	रजत	रु. २५०००
१०. काका कालेलकर पुरस्कार (जीवनी - परक साहित्य)				
१	श्रीमती अर्चना पाठ्या	सावित्रीबाई फुले: स्त्री संघर्ष की मशाल	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ. रामदास नारायण तोंडे	सफर में धूप तो होगी	रजत	रु. २५०००
११. बाबूराव विष्णु पराडकर पुरस्कार (पत्रकारिता - कला)				
१	डॉ. प्रतिमा आनंद प्रकाश सिंह	शब्द-शब्द संचार	स्वर्ण	रु. ३५०००
१२. सोहनलाल द्विवेदी पुरस्कार (बालसाहित्य)				
१	श्रीमती परमजीत कौर	अम्मा-सुन	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	श्रीमती आभा दवे	हम बच्चे	रजत	रु. २५०००
१३. फणीश्वरनाथ रेणू पुरस्कार (लोकसाहित्य)				
१	श्रीमती शची मिश्र	भोजपुरी की लोक कथाएँ	स्वर्ण	रु. ३५०००
१४. शशिभूषण वाजपेयी हिंदी लेखक पुरस्कार (राष्ट्रभक्ती पर आधारित लेखन)				
१	डॉ. जयश्री वाडेकर	छत्रपति शिवाजी महाराज की सामाजिक चेतना	स्वर्ण	रु. ३५०००
२	डॉ. राजेन्द्र पटोरिया	आज़ादी के अनोखे व रोमांचक प्रसंग	रजत	रु. २५०००
एकूण				१४,८६,०००/-